

Telegraful Român

FOAIE RELIGIOASĂ EDITATĂ DE ARHIEPISCOPIA ORTODOXĂ ROMÂNĂ DE ALBA-IULIA ȘI SIBIU

PREȚUL INSERTIUNILOR:

Un cm² 60 bani pentru odată; dacă se publică de mai multe ori se dă rabat corespunzător.

ARTICOLELE ȘI CORESPONDENȚA

se adresează REDACȚIEI Telegrafului Român,
Sibiu, str. 1 Mai nr. 35. — Articolele nepublicate nu se înapoiază.

ABONAMENTUL:

Pe un an: 24 lei
Pe 6 luni: 12 lei
Cont nr. 49.8.01

„... Andrei, tu n-ai murit”

Aceste cuvinte din imnul închinat mitropolitului Andrei Șaguna la moartea lui, care de atunci se cântă mereu în zilele de pomenire a marelui mitropolit, sînt valabile și astăzi. Într-adevăr, Șaguna este viu nu numai în ceata arhierilor adormiți în Domnul, ci prin opera lui și în amintirea noastră a tuturor. El este un permanent îndrumător pentru urmași de a sluji Biserica Ortodoxă Română și năzuințele și realizările poporului nostru.

Răsărit din spiță macedo-română, a fost crescut în credința Ortodoxă a strămoșilor săi, s-a format la cultura vremii sale și, urmînd apoi studii teologice, a devenit profesor de teologie, asesor consistorial, egumen la două mănăstiri. Cu această pregătire temeinică, filozofică și teologică, și cu experiența practică multilaterală, tînărul arhimandrit Andrei a fost numit vicar general al Eparhiei ortodoxe române din Transilvania, în 1845. Ales, recunoscut, hirotonit și instalat în 1848 ca episcop al acestei eparhii, de la început și-a pus ca scop al activității sale: „pe românii ardeleni... cu voia către tot ce e adevărat, plăcut și bun să-i trag.” Iar în pastorală prin care își anunța numirea ca episcop făgăduia: „Să fiu tatăl clerului și al poporului nostru. Tată zic să fiu, tată și încă odată zic vouă: tată să fiu în înțelesul cel adevărat”. Aceste făgăduințe le-a împlinit întru totul în cei 27 de ani de slujire a Bisericii. Într-adevăr, el nu s-a limitat la activitatea strict bisericească, ci — prin biserică și prin participarea la marile evenimente ale vremii — a devenit una din personalitățile de seamă ale epocii sale.

Pe plan bisericesc Șaguna a înviorat și a înnoit viața clerului și credincioșilor, pentru ca biserică să fie deschisă față de marile transformări ale societății de atunci. Cel dintîi scop a fost reînființarea vechii Mitropolii ortodoxe române a Transilvaniei, care a fost desființată în 1701 de împăratul Habsburg. A fost nevoie de multe memorii, de multe intervenții, pînă cînd, după 150 ani de luptă, în 12/24 decembrie 1864 a fost aprobată restaurarea vechii Mitropolii și numirea episcopului Andrei Șaguna ca Arhiepiscop și Mitropolit. Această Mitropolie cuprindea Arhiepiscopia de Alba Iulia și Sibiu și eparhiile sufragane din Arad și Caransebeș (aceasta înființată odată cu aprobarea reînființării Mitropoliei). La baza Mitropoliei și a eparhiilor, pentru buna organizare și desfășurare a activității acestei Mitropolii, Andrei Șaguna, prin hotărîrea Congresului Național Bisericesc al Românilor Ortodocși din întreaga Mitropolie, a pus „Statutul Organic al Bisericii Ortodoxe Române din Transilvania”. Prin acest statut — în care erau rezervate Sinodului Ierarhilor probleme dogmatice, cultice și canonice — toată activitatea Bisericii era dezvoltată prin conlucrarea dintre ierarhi, clerici și credincioși. În fiecare parohie era un sinod parohial, care alegea pe preoții parohi, comitetul parohial și pe învățătorii

școlilor confesionale române. La protopopiate exista sinodul protopopes, format din o treime clerici și două treimi credincioși. La eparhie exista sinodul eparhial, format din 20 clerici și 40 mireni, iar la Mitropolie s-a înființat Congresul

Național Bisericesc, avînd cîte 10 clerici și 20 credincioși din fiecare eparhie. În felul acesta Biserica noastră a devenit o adevărată Biserică a poporului. Aceasta mai ales pentru că ea nu se preocupa numai de probleme bisericești, ci și de școlile confesionale, de culturalizarea credincioșilor, de chestiuni economice etc.

Se constată astfel un reviriment în activitatea Bisericii, dar și în sprijinirea pe care o dădea fără precupețire marilor imperative și luptei poporului nostru pentru propășire multilaterală. În primul rînd s-a avut în vedere ca să se pregătească preoți vrednici și învățători și profesori prin Institutul Teologic-Pedagogic din Sibiu și prin trimiterea la studii în Universitățile din Apus a elementelor celor mai bune. Profesorii și studenții Institutului Teologic-Pedagogic, profesorii liceului din Brașov și gimnaziului din Brad și elevii acestor școli nu își însușeau numai o învățatură temeinică, ci erau îndeosebi însufleșiți de marele ideal al ridicării poporului la o treaptă de cultură și viață superioară, la libertate și unitate națională. Această însuflețire a caracterizat generația celor ce l-au cunoscut pe Șaguna și s-a perpetuat la generațiile următoare, care au avut marea bucurie să vadă împlinit în 1918 visul secular al românilor de pretutindeni: un singur popor român, o singură țară românească.

Prin înființarea Tipografiei arhidiecezane, s-au tipărit nu numai cărți bisericești, ci și manuale didactice și cărți de îndrumare în diferite activități practice etc. Manualele lui Șaguna pentru Institutul Teologic din Sibiu, ca și tipărirea primei Biblii ilustrate în limba română, sînt și astăzi prețuite în mod deosebit. De asemenea trebuie să amintim importanța ziarului „Telegraful Român”, care — în acele împrejurări — a slujit cauza poporului român cu demnitate, înțelepciune și devotament. La fel „Asociația Transilvană pentru Cultura și literatura poporului român” (Astra), al cărui primpreședinte a fost Andrei Șaguna, a înmănușat întreaga inte-

(Continuare în pag. 2)

Mitropolitul ANDREI ȘAGUNA

Din sfaturile, îndemnurile și îndrumările date de mitropolitul Andrei Șaguna fiilor săi duhovnicești

La împlinirea, în 28 iunie 1973, a unui veac de la moartea mitropolitului Andrei Șaguna, este bine să cunoaștem măcar în parte sfaturile, îndemnurile și îndrumările pe care le împărtășea acest ierarh fiilor săi duhovnicești, fiindcă toate acestea izvorau nu numai din conștiința despre înalta sa chemare, ci și din inima fierbinte a unui părinte, care se zbuțuia continuu pentru binele

fiilor săi sufletești. Lucrul acesta rezultă și din pastoralele și circularele pe care le adresa clerului și credincioșilor, pe care-i păstorea.

Făgăduința solemnă de a fi tată al clerului și credincioșilor săi, n-a fost o promisiune deșartă. Cu toate că împrejurările îl sileau uneori să fie departe de obștea sa, cu inima era alături de

(Continuare în pag. 2)

„... Andrei, tu n-ai murit“

(Urmare din pag. 1)

lectualitate, întregul cler în lucrarea de luminare, culturalizare și însuflețire a maselor populare pentru cauza românească.

Indemnului lui Șaguna: „La meșteșuguri, turmă iubită! la meșteșuguri! pentru că, fiind tu turmă numeroasă, poți forma din fiii tăi oameni învâțați, care să-ți înmulțească și susțină economia națională...“, a fost urmat de aceia cărora li s-a adresat.

Am enumerat câteva din inițiativele și realizările Bisericii Ortodoxe Transilvane sub conducerea mitropolitului Andrei Șaguna.

Anul acesta s-au aniversat 125 ani de la Marea Adunare Națională de pe Cîmpia Libertății de lângă Blaj. Trebuie să amintim și faptul că acolo s-a manifestat în 1848 unitatea dintre ierarhii celor două Biserici surori, care a contribuit la lupta poporului nostru pentru libertate și dreptate. De asemenea trebuie să remarcăm concluziile frățescă dintre mitropoliții Șaguna și Șulufiu la Conferința Națională politică a românilor, care a avut loc la Sibiu, la lucrările Congresului Național al Românilor desfășurate tot la Sibiu și la alte întruniri, cu scopul de a asigura egala îndreptățire a românilor în toate sectoarele de activitate. Era dar firesc ca, pe temelul acestei unități între ierarhi, măturie a unității clericului și credincioșilor în lupta pentru drepturile poporului român, atunci când a venit vremea ca toți

românii să fie cuprinși într-o singură țară și poporul să devină stăpîn pe soarta sa, întrucît unitatea face puterea, această unitate națională și de viață una, liberă și independentă să impună ca o necesitate istorică înlăturarea oricăror dezbinări și realizarea unității noastre bisericești, visată și promovată de înaintașii noștri.

Sărbătorind pe mitropolitul Andrei Șaguna, acum la 100 de ani de la adormirea sa în Domnul, îl simțim contemporan cu noi. Aceasta nu numai pentru că a fost printre înaintemergătorii unității noastre bisericești, înnoirii vieții bisericești prin conlucrarea dintre ierarhi, clerici și credincioși, ci și pentru că a însuflețit generația lui și cele următoare pentru cauza mareață a propășirii poporului român. Pășind pe urmele lui Șaguna noi, ierarhi, clerici și credincioși, ne angajăm ca și de acum înainte în unitate deplină să slujim Biserica noastră strămoșească și să sprijinim cu elan și totală dăruire munca poporului nostru pentru înflorirea continuă a Patriei noastre scumpe, România socialistă.

Cu adevărat mitropolitul Andrei n-a murit. Dubul lui se prelungește în urmași și ne îndeamnă ca așa cum și-a făcut el datoria în vremea sa să ne împlinim și noi datoria la care ne cheamă Biserica noastră și mărețele idealuri, perspective și realizări ale poporului nostru.

† NICOLAE
Mitropolitul Ardealului

Din sfaturile, indemnurile și îndrumările date de mitropolitul Andrei Șaguna fiilor săi duhovnicești

(Urmare din pag. 1)

credincioșii săi. „Nu am cruțat — scrie Șaguna — și nu cruț, iubitorilor mei, nici osteneală, nici cheltuială pentru binele și folosul vostru cel sufleteș și trupesc. Nici un minut, nici un prilej nu las fără a-l fi întrebuințat spre ajutorința voastră.“ Mitropolitul Șaguna a lucrat cu o energie neîmpuținată pentru ridicarea și întărirea acelor instituții, care și-au adus o contribuție în veacurile îndelungate de dominație străină la păstrarea naționalității românilor transilvăneni, socotind în primul rînd Biserica strămoșească și cultura autohtonă românească cu instituțiile ei. El lupta deci într-o vreme destul de nesigură pentru întărirea a tot ceea ce păstra naționalitatea, fără să neglijeze și promovarea buncistării materiale a credincioșilor săi.

Munca lui Șaguna de a ridica Biserica Ortodoxă din Transilvania din starea umilă în care se afla a fost nespuse de grea. Pentru a cunoaște această stare, este destul să amintim că sub legile profund nedrepte, menținute în Transilvania în vigoare pînă la 1848 de către stăpînirea străină, românii ortodocși au fost considerați și tratați numai ca tolerați, la fel fiind tratată și Biserica lor; că pentru a scăpa din această situație a consimțit mitropolitul Atanasie cu o parte din cler să îmbrățișeze uniția la 1700; că prin unirea de la 1700, stăpînirea a considerat Mitropolia ortodoxă din Transilvania desființată; că românii ortodocși au fost lăsați 60 de ani fără episcop; că după aceea stăpînirea le-a numit episcopi străini de neamul lor, lăsînd uneori episcopia vacantă timp mai îndelungat; că la 110 ani de la unirea din 1700 cînd românilor ortodocși li s-a îngăduit să aibe un episcop din neamul lor, acestuia i s-au impus 19 condiții grele și umilitoare și în sfîrșit că fondurile Bisericii noastre erau administrate de stat, fără amestecul episcopului.

Pentru smulgerea Bisericii strămoșești din starea umilă în care a aflat-o și-a concentrat Șaguna o bună parte din energie, prin reînființarea Mitropoliei ortodoxe, în care plănuia să încorporeze pe toți românii ortodocși din imperiul austriac, și în cadrul ei păstoriții săi să poată progresa nu numai pe tărîm religios, moral și cultural, ci și pe alte tărîmuri.

Strădaniile lui Șaguna pentru reînființarea Mitropoliei se izbeau de planul primului ministru Bach, susținut puternic și de ministrul cultelor Leo Thun, de a atrage pe românii ortodocși la uniție, întinzîndu-i lui Șaguna momeala făgăduielii că, în cazul unirii, el va fi numit mitropolitul tuturor românilor uniți. Prin această ofertă

ce i s-a făcut în 1850, respinsă de el cu indignare, i s-au descoperit planurile dușmanilor săi și Bisericii sale.

În strădania pentru reînființarea Mitropoliei, în toată perioada absolutismului, Șaguna se afla într-o situație asemănătoare cu cea a lui Neemia și a iudeilor întorși din robia babiloniană, care se străduiau să ridice zidurile dărîmate ale Ierusalimului iar dușmanii lor, pentru a-i împiedica, urzeau planuri potrivnice stînd gata să-i atace. Descoperindu-le planurile, Sf. Scriptură ne spune că: „Cei ce lucrau la zid, și cei ce cărau cu o mîna lucrau, iar cu cealaltă țineau lancea. Fiecare din cei ce zideau erau încinși peste coapsele lor cu sabia și așa lucrau“ (Neemia 4, 17, 18). La fel și Episcopul Șaguna a trebuit să-și aibe tot timpul coapsele încinse cu sabia duhului, țînînd într-o mîna arma condeiului, pentru a apăra pe credincioșii săi împotriva prozelitismului și a atacurilor dușmane, iar pe de altă parte continuînd să lucreze cu răbdare dar și cu zel neîmpuținat la realizarea planurilor sale de descătușare a credincioșilor săi din starea în care erau ținuți. El avea bunul obicei de a pune în curent pe păstoriții săi cu toate demersurile pe care le făcea în interesul lor, dîndu-le de fiecare dată sfaturi și indemnuri, cum să se comporte și ce să facă.

În pastorală scrisă din Pesta (18. VII. 1848) încunoștințează pe fiii săi duhovnicești, că deputațiunea aleasă în adunarea din Blaj a fost în audiență la împărat, în Innsbruck, și îi îndeamnă apoi „precum totdeauna, cu orice prilej v-am zis, să trăiți ca frații, cu toate popoarele cu voi dimpreună locuitoare... Să avem, iubitorilor mei, dragoste frățescă atît între noi cît și către celelalte nații cu noi locuitoare; pentru că așa a plăcut lui Dumnezeu, ca noi să fim mai multe nații într-o patrie și ca să ne putem bucura de bine, să fim frați unul cu altul...“.

În pastorală din 23. XI. 1848, după ce amintește că mii de români cu familiile lor au rămas fără adăpost și hrană, îndeamnă pe toți să-i ajute. „Să ajutăm, fiilor mei, să-i ajutăm cu toții, să-i ajutăm cu ce vom putea și cu cît vom putea... Eu din parte-mi am aflat de bine, ca să adunăm pentru dînșii o cîtățime de bucate, pe care din timp în timp să o împărțim între ei după cum va cere trebuința. Bucate eu n-am, dară bani dau spre scopul acesta sfînt cincisute florini în argint... Nu voi eu să mă laud, ... vă fac cunoștință jertfa aceasta a mea, ca să vă dau pildă bună...“.

Se cunosc intelectuali români iubitori de documente și cărți vechi, care strîngeau pentru ei ast-

fel de lucrări prețioase, dar nu cunoaștem pe nimeni înainte de Șaguna, care să fi inițiat luarea unei măsuri pentru păstrarea și ferirea de distrugere a vechilor cărți de cult scrise cu mîna sau tipărite, așa cum a făcut acest ierarh, fapt despre care gazeta noastră a scris într-un număr trecut.

La sfîrșitul pastoralei de Crăciun a anului 1859, adresîndu-se protopopilor, preoților, cărturarilor și dascălilor, îi roagă să cerceteze dacă vor afla vreoa familie română nobilă să-i ceară îngăduința să facă o copie despre diploma de nobilitate; II. Să adune povești și cîntece populare și III. Colinde. Toate acestea să fie trimise la episcopie. „Scopul meu — zice Șaguna — este, ca Diplomele familiilor române nobile, fără osebite de religie, să le adun și să le tipăresc într-o carte. Tot spre acest sfîrșit voesc să fac și o adunare de povești și cîntece românești ca într-o carte să le tipăresc. Iar colindele ce mi se vor trimite, le voi împărți cu literatul nostru Domnul Marinescu, carele se ocupă cu tipărirea colindelor“. Preoțimea este îndrumată să ceară ajutor și deslușiri de la intelectualii, care sînt rugați de ierarh să-l sprijine în această năzuință. Încă în pastorală din februarie 1848, prin care aduce la cunoștință numirea sa ca episcop, îndeamnă preoțimea „ca să se nevoiască a întocmi și spune cuvîntări bisericești, adică a învâța și lumina pe poporeni noștri“. Preoții trebuie să-și îndeplinească cu rîvnă această îndatorire față de credincioșii care „au o neapărată lipsă de o creștere și povățuire bună“, pentru a-i scoate „din ruginita negură a neștiințelor a-i duce la limanul cel liniștit al științelor și al luminării“ — zice Șaguna. Pentru a stimula zelul preoților de a predica, îi îndeamnă ca predicile întocmite să i se trimită din timp în timp, avînd de gînd să le publice sub titlul: „Adunarea cuvîntărilor bisericești, întocmite prin preoțimea eparhiei greco-răsăritene neunite din Ardeal“. Șaguna mai urmărea prin aceasta să ridice prestigiul clerului ortodox în fața celorlalte confesiuni.

Pentru a ajuta pe preoți în activitatea lor predicatorială tipărește în 1855 predicile la toate Duminicile de peste an ale unui bun cuvîntător bisericesc la care Șaguna mai adaugă un mare număr de predici personale. Într-o circulară din august 1857, laudă pe preoții sîrguincioși, care caută să stîmpere setea credincioșilor de învățături bune, citindu-le din amvon în toate Duminicile și sărbătorile predica potrivită din această carte. Acolo unde sînt minele și poporul va cere, să se citească la utrenie sinaxarul zilei. Îndrumază pe protopopi să-și aleagă în fiecare parohie un credincios, care să vegheze dacă preotul își îndeplinește îndatorirea predicatorială și să încunoștințeze pe protopop, iar acesta la rîndul său să-i arate episcopului pe cei neglijenți, căci — scrie el — „pe cei leneși și neascultători îi voi arăta prin Circulară întregii Eparhii, și îi voi lipsi de parohie ca pe niște nedestoinici de a mai păstori pe poporul lui Dumnezeu“.

„Știu eu prea bine — zice Șaguna — că voi toată săptămîna lucrați cu mîinile voastre, ca să vă aveți pîinea de toate zilele... însă... tocmai pentru aceea, ca să se mire totînsul de bunătatea românului și a preoțimii românești, vă rog să împliniți sarcina aceasta... pentru binele poporenilor noștri, și pentru a voastră mîngiere și cinste“.

Pentru acest motiv insistă el către sfîrșitul circularei, ca preoții să depună toată strădania în această muncă și să asculte de glasul lui, căci „glasul meu — zice el — cuprinde în sine glasul lui Dumnezeu...“. Pentru același motiv, îndeamnă cu stăruință și pe credincioși să frecventeze biserica, să asculte și să urmeze învățăturile care li se împărtășesc.

Cunoscînd obiceiul „vrednic de toată osînda“, pe care-l au unii credincioși, care, după cîte o slujbă ce li s-a făcut, invită pe preot ca să-l cîntească cu băutură, obicei care repetîndu-se duce la patima beției, trimite Șaguna preoților circulară din iunie 1857, în care arată că această patimă este oprită atît în Vechiul cît și în Noul Testament cu grea pedeapsă, că Sfinții Părinți o socotesc la preoți ca „furtișag de cele sfînte“, iar unul din canoanele apostolice poruncește „ca preotului și diaconului să i se iee darul, de nu se va părăsi de beție“. Arătînd că această patimă este „păgubi-toare de viață și de avere și pricinuieste necinste, sărăcie și vecinica osîndă sufletească“, dojenește pe toți cei care au astfel de obiceiuri, preoți și credincioși, poruncindu-le să le părăsească.

În pastorală de Crăciun din 1859 se adresează credincioșilor cu indemnul: „Îngrijiiți-vă... ca

(Continuare în pag. 3)

INFORMAȚII

♦ Marele praznic creștinesc al Învierii Domnului constituie de fiecare dată unic prilej de adânci trăiri și înălțări sufletești.

Astfel, la Centrul arhiepiscopesc din Sibiu, ca de altfel în întreaga noastră Biserică, această „sărbătoare a sărbătorilor” și-a revărsat și în acest an bogăția de lumină și bucurie, asemenea primăverii care a schimbat așa de repede fața firii.

În Săptămâna Mare, perioadă specială de primenire sufletească, la Catedrala mitropolitană a fost o intensă activitate duhovnicească: Sf. Liturghie a Darurilor mai înainte sfințite, spovedanii, împărtășiri etc.

La denia din Joia Mare, prima Evanghelie a fost citită de I. P. S. Mitropolit Nicolae al Ardealului, iar cea de a 12-a de P. S. Episcop-vicar Visarion. Cuvînt de învățătură a rostit P. C. diacon cons. Gh. Papuc.

I. P. S. Mitropolit Nicolae a slujit și la slujba prohodului din Vinerea Mare, cuvîntul de învățătură fiind rostit de P. C. pr. I. Boțocan.

Înconjurat de un sobor de preoți și diaconi, Înalt Prea Sfinția Sa a săvîrșit de asemenea slujba Învierii, cînd imnul creștinesc: „Hristos a înviat” a răsunat în noapte, trezindu-ne cu adevărat la înviere din păcatele aducătoare de moarte trupească și sufletească.

Sf. Liturghie din prima zi de Paști a fost săvîrșită de P. S. Episcop-vicar Visarion, iar la sfîrșit P. C. prot. I. Vlad a citit îndătinata Pastorală de Paști, pe care I. P. S. Mitropolit Nicolae al Ardealului a trimis-o pentru folosul preoților și credincioșilor din Arhiepiscopie. La Vecernia de după-amiază Sf. Evanghelie a fost citită în mai multe limbi.

Sf. Liturghie arhierescă a fost săvîrșită și a doua zi de Paști de către P. S. Episcop-vicar Visarion, înconjurat de un sobor de preoți și diaconi, predica fiind rostită de P. C. vicar Tr. Belășcu. A fost hirotonit întru preot C. diacon V. Băilă, pentru parohia Unirea II (prot. Aiud).

♦ Potrivit unui obicei, vechi cît mănăstirea, la Sf. Mănăstire Brîncoveanu de la Simbăta de Sus (jud. Brașov), vineri, după Sf. Paști, s-a prăznuit Izvorul Tămăduirii.

Din încredințarea I. P. S. Mitropolit Nicolae al Ardealului, de la Centrul arhiepiscopesc Sibiu au participat: P. S. Episcop-vicar Visarion, P. C. vicar Tr. Belășcu, P. C. cons. Gh. Papuc și P. C. arhid. I. Bolog.

În ajun, după slujba vecerniei, un cald și ziditor cuvînt de învățătură a rostit P. Cuv. ierod. T. Părăianu.

A doua zi, într-o minunată zi de primăvară, cu codrul încheiat, P. S. Episcop-vicar Visarion a săvîrșit Sf. Liturghie arhierescă, înconjurat de un sobor de preoți și diaconi.

La priceasnă au vorbit: P. Cuv. arhim. S. Popescu, P. C. vicar Tr. Belășcu, iar la sfîrșit P. S. Episcop-vicar Visarion, care a subliniat câteva aspecte din viața atît de ziditoare pentru noi a Maicii Domnului.

♦ Duminică, 1 aprilie 1973, la Sf. Liturghie oficiată în Catedrala mitropolitană din Timișoara, s-a cîntat Liturghia compusă de Dl profesor Nicolae Lungu de la Institutul Teologic Universitar din București. În aceeași zi, la slujba vecerniei, corul catedralei mitropolitane, condus de Aurel Ciobanu, a executat un mănunchi de imnuri religioase prezentate de P. Cuv. arhimandrit Timotei Seviciu. Înalt Prea Sfințitul Nicolae, Mitropolitul Banatului, adresîndu-se credincioșilor prezenți, le-a vorbit despre funcția muzicii în cultul ortodox și despre importanța operii componistice a Dlui prof. Nicolae Lungu, care a vizitat Timișoara între 29 martie—3 aprilie a. c.

Luni, 2 aprilie, în studioul Liceului de muzică din Timișoara, formația corală a Filarmonicii de Stat „Banatul” a prezentat un concert de muzică corală românească. Partea a doua a cuprins 8 piese aparținînd compozitorului Nicolae Lungu.

Marti, 3 aprilie a. c., însoțit de I. P. S. Mitropolit Nicolae, Dl prof. Nicolae Lungu a vizitat Seminarul teologic din Caransebeș, unde corurile claselor dirijate de elevi și corul școlii au executat mai multe compoziții ale profesorului Nicolae Lungu, cărui i-au fost adresate cuvinte de mulțumire și admirație pentru munca desfășurată în ogorul muzicii românești.

♦ Au trecut 6 ani de cînd, în 15 aprilie 1967, s-a mutat întru odihna cea fericită vrednicul mitropolit al Ardealului, Nicolae Colan.

Duminică, 15 aprilie a. c. — ca și în anii trecuți — s-a făcut în Catedrala mitropolitană din Sibiu și la mormîntul din Rășinari, pomenirea creștinească a neuitatului ierarh, atît la ectenia pentru morți din cadrul Sf. Liturghii arhieresti săvîrșită de către P. S. Episcop-vicar Visarion, cu sobor de preoți și diaconi, cît și la parastasul care a urmat.

Au luat parte membri ai familiei, rudenii, prieteni, preoți, credincioși și studenți în Teologie.

♦ La mijlocul lunii aprilie 1973, comisia pentru monumente de artă din cadrul Comitetului județean de cultură și educație socialistă Sibiu s-a întrunit într-o ședință de lucru, avînd în program discutarea amplasării în municipiul Sibiu, în cursul acestui an, a busturilor marilor bărbați din trecutul poporului nostru: Gheorghe Lazăr, Andrei Mureșanu, Andrei Șaguna, Ioan Slavici și Octavian Goga.

♦ În zilele de 16—18 aprilie 1973, I. P. S. Mitropolit Nicolae al Ardealului a avut ca oaspeți pe P. S. Sa Pierre l'Huillier, episcop ortodox de Chersonoz, și pe p. M. J. Le Guillou, profesor și rector al Institutului ecumenic romano-catolic din Paris, care au fost însoțiți de P. S. Sa Episcopul Antonie Ploieșteanul, vicar patriarhal și rector al Institutului Teologic Universitar din București, ca delegat al Prea Fericitului Patriarh Justinian. Oaspeții au vizitat o serie de monumente istorice și de artă bisericescă și națională din orașul Sibiu și împrejur.

În 17 aprilie a. c., cei doi oaspeți au fost primiți în Aula Institutului Teologic Universitar din Sibiu, unde P. S. Pierre l'Huillier și-a dezvoltat conferința cu titlul: „Aplicarea Iconomiei în domeniul sacramental”, iar în după-amiaza aceleiași zile, p. M. J. Le Guillou a ținut prima din cele trei conferințe, toate tratînd același subiect, și anume: „Experiențele spirituale (trăirea Duhului Sfînt) în Orient și Occident”. În această conferință a fost prezentată tradiția orientală, iar în a doua și a treia conferință, ținute în ziua de 18 aprilie, conferențiarul a înfățișat tradiția occidentală, convergențele dintre cele două tradiții, precum și perspectivele ecumeniste ce rezultă din redescoperirea tradiției spirituale comune.

Conferințele au fost urmărite cu viu interes — ca de altfel și discuțiile ce au urmat după ele. În numele I. P. S. nostru Mitropolit Nicolae, al asistenței și al P. S. Sale personal, P. S. Episcop-vicar Visarion Rășinoreanu a mulțumit oaspeților conferențieri pentru frumoasele și instructivele lor conferințe.

♦ La Ierusalim, Biserica noastră Ortodoxă Română are un așezămînt și o obște românească precum și câteva cadre didactice de la cele două Institute teologice, București și Sibiu, care fac studii de specialitate în această venerabilă cetate.

Începînd cu acest an, Reprezentanta Patriarhiei Ortodoxe Române în Ierusalim tipărește revista de Teologie și cultură românească, intitulată: „Învieră”. Avînd ca redactor pe P. Cuv. arhim. Lucian Florea, această revistă este prima publicație bisericescă românească care apare pe pămîntul Țării Sfinte. Denumită după locul unde s-a petrecut cel mai de seamă eveniment din istoria mîntuirii noastre — așa cum se spune în articolul programatic — revista „Învieră” „are menirea să prezinte cititorilor viața spirituală, culturală, teologică, biblică, arheologică și ecumenică, care se desfășoară în bisericile ortodoxe românești de aici și din țară”.

Primul număr al revistei este închinat Prea Fericitului Părinte Patriarh Justinian, cu prilejul împlinirii unui sfert de veac „de vrednică și bogată arhipăstorie, ca Întîistătător al Bisericii Ortodoxe Române”.

Interesantele articole pe care le cuprinde în coloanele sale primul număr al revistei „Învieră” sînt semnate atît de viețuitori ai obștei românești din Ierusalim, cît și de ierarhi și teologi din Patrie.

♦ Sîntem bucuroși să informăm cititorii noștri că începînd cu 31 martie 1973, o nouă publicație „în dulcea limbă românească”, de data aceasta pe meleagurile nordice ale continentului european, vine să se adauge buchetului de reviste răspînditoare de credință ortodoxă românească și de dragoste față de plaiurile străbune. Este vorba de revista „Candela”, publicație religio-culturală a Parohiei ortodoxe române din Suedia, preot paroh fiind P. C. prof. Dr. Alexandru Ciurea.

Încrîmăm din „Cuvîntul înainte la început de drum” și următoarele frumoase gînduri: „Cu bine-

Din sfaturile...

(Urmare din pag. 2)

bisericile voastre să fie acoperite, curățite, împodobite cu sfințele icoane și înzestrate cu cărți trebuincioase, precum și îmbogățite cu sfințe odăjdii preoțești și cu vase sfințite”.

Mitropolitul Șaguna trudea deci zi cu zi ca să sporească nu numai zestrea spirituală ci și cea materială a eparhiei sale. În acest scop, a dispus întocmirea de predici și facerea catehizației, iar prin circulara din martie 1854 dispune ca protopopii, cu ocazia morții unui preot, să facă inventar despre averea mișcătoare și nemișcătoare a bisericii unde a păstorit, ca să se poată constata dacă în timpul păstoririi unui preot sau altul, a existat un progres, o stare pe loc, sau chiar un regres. Cîte un exemplar din acest inventar se păstra la parohie, la protopopiat și la episcopie. Și în felul acesta voia Șaguna să stimuleze activitatea preoților săi.

Prin circulara din august 1852 anunță inaugurarea Tipografiei diecezane, iar prin pastorală de Crăciun din același an, provoacă preoțimea care are nevoie de minee, care pot fi procurate plătin-du-le prețul în trei rate, să trimită rata întâi. În alte circulare anunță apariția altor cărți necesare, îndrumînd clerul să și le procure. (5 decembrie 1853 și martie 1859).

La strîngerea unor fonduri, Șaguna îndeamnă pe păstorii săi nu numai cu cuvîntul ci prin exemplu, ca să dăruiască fiecare cît poate. Pentru achiziționarea unui local „pentru o creștere a preoțimei mai potrivită duhului timpului și împrejurărilor de astăzi ale Bisericii și ale poporului”, îndemna Șaguna clerul ca să se înscrie în fruntea listelor de colectă cu sume mai însemnate, dînd astfel pildă credincioșilor și a dăruii și ei în scopul amintit (ian. 1852). Dintr-o circulară din dec. 1855, știm că membrii sinodului din 1850, cînd s-a hotărît cumpărarea unei case, au donat 6.000 florini, în fruntea lor fiind cel care a prezidat sinodul, adică Șaguna.

Pentru cinstirea memoriei ucenicului său iubit, creează fundația Grigorie Pantazi, depunînd 2.000 florini, care sumă fiind fructificată prin dobînzii timp mai îndelungat, după aceea dobînzile să se folosească pentru ajutorarea clerului (ian. 1855).

Prin circulara din decembrie 1857 îndeamnă preoțimea și credincioșii să contribuie la colecta pentru zidirea bisericii catedrale. La pct. V scrie: „Ca strîngerea milei să aibă urmarea dorită, pof-tesc pe Părinții protopopi cu dăruirile lor să dea imbold preoților și curatorilor bisericii, iar preoții și curatorii să dea cu milele lor pildă bună celorlalți creștini. Ce se ține de mine, eu deocamdată dau 2.000 fl. bani buni cu aceea, că iarăși voi da cum îmi vor ierta împrejurările”. La pct. X făgăduiește sărbătorește tuturor protopopilor, preoților și curatorilor care vor dovedi rîvnă, fie prin dăruirea de bani, fie ostendînd cu facerea colectei, că le va fi nu numai recunoscător, ci va căuta să-i și răsplătească „cu mijloacele care-i stau în puterea unui arhieru”.

Am amintit doar unele dintre sfaturile, îndemnurile și îndrumările date de mitropolitul Șaguna păstoriiților săi pe tărîm pur bisericesc, dar sînt cu mult mai numeroase și variate cele date pe tărîm cultural, economic și național, pentru promovarea intereselor credincioșilor săi.

Pr. prof. S. Vlad

cuvîntarea Prea Fericitului Părinte Patriarh Justinian, Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române, se aprinde acum, în această pașnică și ospitalieră țară din Nordul Europei, în care și-au găsit sălaș de așezare statornică sau vremelnică și unele mlădițe ale poporului de la Dunăre și Carpați, o luminată modestă, cuminte și caldă, o călăuză devotată, sinceră și cinstită către permanentele spirituale ale poporului nostru, o candelă a credinței, nădejdei și dragostei creștine și a tuturor virtuților noastre strămoșești. „Candela” este prima publicație românească pe pămîntul Suediei, iar drumul ei — așa cum desprindem tot din articolul menționat — „va fi cel al adevărului, al dragostei reale și sincere față de Biserică, de țară și poporul român, de oricare om și de toată lumea, al bunei înțelegeri, al omeniei și al colaborării către mai bine”.

Dumnezeu să binecuvînteze acest drum, cinstitor pentru parohia noastră din Suedia, fericitor pentru toți cei ce se pășesc pe el.

(Continuare în pag. 4)

Limbajul poetic al Psaltirii în versuri

Firul de aur al poeziei noastre, pornit din Miorița și Meșterul Manole, ca să ajungă pînă la noi, trece neapărat prin *Psaltirea în versuri* a mitropolitului Dosoftei, operă ce strălucește ca un nestemat în străfundul celor trei veacuri ce au trecut de la zămislirea ei.

În contextul istoric, locul *Psaltirii în versuri* este un eveniment însemnat, autorul ei fiind în-deobște considerat drept întiiul poet al nostru.

Om de cultură aleasă, mitropolitul Dosoftei avea o cunoaștere a limbilor egalată doar de Milescu: ebraica, greaca veche, neogreaca, latina, slavona, polona, ucrainiana, rusa.

Lecturi din literaturile acestor popoare i-au înlesnit o serioasă cultură, dar autentica vocație poetică s-a maturizat la el sub influența roditoare a creației populare.

Se realizează, prin această îmbinare de cultură și de vocație poetică, cea dintii definiție a tipului clasic al poetului român.

Cultura considerabilă i-a dat posibilitatea unor orizonturi largi, unor experiențe și sugestii multiple.

Puternicul instinct al geniului poetic popular i-au înlesnit drumul spre ritmuri, expresii și culori autohtone, spre o plămadă măiestrită de frumusețe.

Psaltirea în versuri, tipărită la Uniev, în Polonia, în 1673, este opera pentru care se pregătise temeinic, căci însuși mitropolitul Dosoftei scrie: „Cu multă trudă și vreme îndelungată, precum am putut mai frumos, am tîlcuit ș-am scris precum au vrut Dumnezeu, să poată trage hîrea omului cătră cetitul ei“.

El a făcut mai întii o traducere a versurilor în proză și apoi a realizat, vreme de cinci ani, o transpunere în versuri. Cultura din Moldova devenise o nobilă tradiție și numai astfel se explica rîvna de atîția ani a lui Dosoftei.

Cu toată sfortarea cerută de limbă, Dosoftei găsește cel mai adesea strofe curgătoare, într-o limbă pe care o vorbea poporul și pe care a izbutit s-o prindă în scris.

Dacă se compară versurile cu strofa tradusă tot de el, se vede limpede că avem de a face cu o prelucrare meșteșugită a materialului, cu un poet ce transfigurează limbajul, îl îmbogățește cu valențe poetice proprii, ori împrumutate din vorbirea poporului.

Dosoftei nu transcrie un material brut, neșlefuit, ci îl amplifică, îi dă sentimentului un accent mai puternic, textului o deplină înțelegere.

Ceea ce Dosoftei a pus de la el reprezintă o nuanțare românească a fondului și pentru a dovedi acest lucru este destul să cităm versuri ca acestea:

*Acolo șezum și plînsam —
La voroavă cînd ne strînsam
Și cu inemă amară,
Prin Sion și pentru țară,
Aducîndu-ni amînte,
Plîngem cu lacrimi hierbinte.*

În viziunea poetului, plînsul pentru Sion este însoțit de un alt plîns, acela pentru țara ce străbătea pe atunci vremuri grele. Expresia „La voroavă cînd ne strînsam“ ne aduce în față priveștiștea șezătorilor, lungile depănări de amintiri, seara pe prispă, imagine luată din viața poporului nostru.

Desigur, ierarhul-poet știa și cîntecele populare, dovadă versurile scurte de 6, 7 și 8 silabe, ca și întrebuintarea pe scară largă a asonanțelor.

Dosoftei s-a inspirat desigur, avînd înainte *Psaltirea în versuri* a lui Kochanowski. El împrumută de acolo ritmuri și măsuri dar nu fără discernămint, nu fără strădania de a le potrivi ritmurilor și măsurii creației populare românești. Aceasta înseamnă că *Psaltirea în versuri* nu poate fi considerată o imitație înrobîtă originalului, ci o operă complexă și originală.

Pentru cel ce privește această operă de pe mătura înaltă a celor trei veacuri este izbitoare sfortarea uriașă — neizbutită peste tot — de a turna limba românească de toate zilele în tiparele versului cult. Cît de mult s-o fi bucurat Dosoftei de izbînzile de recreare a limbajului!

Clement Marot, în Franța, Buchanan, în Anglia, Kochanowski, în Polonia, traduseră de asemenea Psalmii, în limba lor. Această încercare se făcea pentru întii oară la noi. „Limba care-o plîng și care-o cîntă pe la vatra lor țărani“ trecea acum în tipare, dovedindu-se foarte în stare a se deprinde cu versul.

Dosoftei, care traduce destul de greoi în proză, își ia aripi atunci cînd se avîntă în văzduhul albastru al poeziei, cînd își apleacă urechea pe flautul versului:

*Din mătura sfîntă,
Ce stă fără smîntă.
Cetate vărtoasă,
Bine-ntemeiată,
De Domnul gătată.
Pre coaste de munte,
Cu uliți mărunte,
Cu curți desfătate,
Cu pinzele nalte.*

Parcă trece fiorul din poezia Luceafărului prin versuri ca acestea:

*Doamne, mă spășește,
Cu sfîntul tău nume,
Fă-mi giudeț pre lume
Și-ntreg mă ferește*

*Strajia nu-i lipsește,
Domnul o-ntărește.
Craii și-mpărașii,
Ce fac sfat cu alții,
Să-ri ia bunătatea,
Cînd ei se adună
Domnul îi detună.*

*Cu a ta putiare
Grije cînd am multă
Tu, Doamne, mi-ascultă
Ruga din tăciare.*

Sînt de asemenea de o mare înălțare în lumea rostirii aceste versuri:

*Peste luciul de genune
Trec corăbii cu minune.*

Talentul poetic al lui Dosoftei este relevant în:

*Cîntați Domnului în strune
În cobuz de viersuri bune
Și din ferecate surle;
Viersul de psalomî să urle
Cu buciul de corn de bour,
Să răsune pînă-n nour.*

Sărbătorirea lui Dosoftei în acest an, în cadrul UNESCO, va dezvălui și mai deplin însemnătatea acestui explorator al limbii poetice românești.

Opera poetică a lui Dosoftei este un presentiment al primăverii poeziei românești.

Versurile sale sînt muguri desfăcuți cu vigoare, într-un anotimp neprielnic al atît de zbuciumatei noastre istorii.

Cu atît mai meritorie este această strămutare a cuvîntului cel de toate zilele în lumea cea nouă a poeziei.

Preot Nicolae Modoin

Indrumătorul bisericesc pe 1973

Între tipăriturile mitropolitului Șaguna un loc de seamă îl ocupă și „Calendarul“, înființat de înaltul ierarh la anul 1852, care apare fără întrerupere pînă în zilele noastre, din 1953 purtînd numele de „Indrumătorul bisericesc“.

Indrumătorul bisericesc de pe anul 1973, apărut la Centrul arhiepiscopesc din Sibiu, reprezintă deci cel al 121-lea an de apariție neîntreruptă a acestei lucrări, așteptată an de an cu mult interes de preoții și credincioșii noștri. De bună primire s-a bucurat și „Indrumătorul bisericesc pe 1973 care este — după cum ne atrage atenția în „Cuvîntul înainte“ I. P. S. Mitropolit Nicolae al Ardealului — „mai bogat și mai variat“ decît în alți ani.

Acest lucru se datorește atît prețioaselor colaborări ale Ierarhilor din Mitropoliile Ardealului și Banatului, cît și bogatelor și variatelor teme pe care le tratează. Astfel, după ciclul de articole semnate de Ierarhii transilvăneni, urmează o seamă de materiale referitoare la chipul nou al Patriei noastre, la unele evenimente mai deosebite din anul 1972 și 1973, ca împlinirea a 100 de ani de la moartea marelui tribun Avram Iancu; sărbătorirea a 25 de ani de la Proclamarea Republicii, evocarea centenarului morții mitropolitului Andrei Șaguna, 120 de ani de apariție neîntreruptă a „Telegrafului Român“ (1853—1973) și altele.

Un capitol important al cărții pe care o semnalăm este rezervat unor învățături privitoare la sfințenie, cinstirea Sfinților și Sfințelor moaște etc., „Indrumătorul bisericesc“ din anul acesta primind o importanță deosebită prin faptul că sînt prezentate viețile Sfinților români mai cunoscuți precum și ale Sfinților ale căror moaște se află pe pămîntul țării noastre, cît și vieți și povățuiri ale unor Sfinți Părinți ai Bisericii Ortodoxe.

Informații

(Urmare din pag. 3)

♦ Despre revista „Credința“, organul Episcopiei Ortodoxe Române misionare în America și la care ostensc cu pricepere P. C. arhim. B. V. Anania — autorul, după cum știm, al mai multor cărți publicate aici în țară — și dl. Gh. Alexe, gazeta noastră a scris de mai multe ori.

Numărul 1 din ianuarie 1973 al acestei reviste cuprinde, ca de obicei, bogate materiale informative privitoare la activitatea Episcopiei în slujba căreia este pusă, precum și de învățatură creștinească și românească. Reținem astfel titluri, ca: „Ședința Consiliului Eparhial“, care a avut loc la Detroit, în 18 ianuarie a.c. sub conducerea P. S. Episcop Victorin; „Unitatea noastră morală“, articol prilejuit de Unirea Principatelor (24 ianuarie); „Recunoștința“; „Ce lucrează preoții noștri“ etc.

Ne reține atenția totodată articolul C. pr. St. Slevoacă, intitulat: „Icoanele de la Sîmbăta“. C. Sa a vizitat țara de obîrșie cu un an în urmă, cu care prilej s-a abătut și pe la Mănăstirea Brîncoveanu, de la Sîmbăta de Sus-Făgăraș, simțind apoi nevoia să-și împărtășească cîteva impresii despre acest binecuvîntat așezămînt din cuprinsul Arhiepiscopiei noastre, condus de P. Cuv. stareț Veniamin Tohăneanu. „M-a chemat — spune părintele Slevoacă — spre vechea ctitorie a lui Brîncoveanu pitorescul locului, o adevărată „gură de rai“ sub poalele celui mai înalt masiv muntos al României. Mă leagă de Sîmbăta o mare și neprețuită prietenie care mi-a adus multă mîngîiere în ceasuri de obidă. Cinstesc și-am îndrăgit pentru toată viața acea cetate de azil a ortodoxiei ardelenene, unde credința strămoșească s-a păstrat în vremuri tulburi și unde continuă a înflori și în zilele noastre.“ Cuvinte de apreciere are pentru pr. ieromonah Timotei Tohăneanu de la această Mănăstire, continuator al iconarilor de altă dată în arta picturii pe sticlă.

Partea calendaristică de la începutul îndrumătorului este însoțită cu tropare, condace, icoane, catavasi, sau stihiri din innografia Bisericii noastre, care dau căldură și viață cronologiei Sfinților și a sărbătorilor anului bisericesc.

Indrumătorul se încheie cu îndrumările tipic-nale ale anului liturgic în curs.

Executat în bune condițiuni redacționale și tehnice, cu bogatul său material, Indrumătorul bisericesc de pe anul 1973 este un foarte folositor mijloc de călăuzire a preoților și credincioșilor pe calea dreptei viețuiri creștine, a călăuzirii lor după pilda Sfinților, a slujirii Patriei și idealurilor contemporane ale omenirii.

Pr. I. Fulea

Tînjire

*Tînjesc de dorul noptilor de vară,
Cînd Cloșca — abia prinde să răsară
Și banii joacă-n cumpene de ape
Iar spurcul¹ umblă-n puțuri să se-adape.*

*Să-mi fac culcuș de fin jilav pe-o zoaă²
Cu iz de mentă și de sînziană,
Să zăbovesc acolo în culcuș,
Privind seninul cerului căuș
Și peste ochi să simt încet cum plouă
Argintul fin al pulberii de rouă...*

*Să mi-amintesc poveștile din urmă,
Cînd stelele-mi păreau o albă turmă,
Pascînd domol în torina³ albastră,
Iar luna plină-nveșmîntată-n lastră,
Mi se părea prințesa lor stăpîină...*

*Să le privesc, culcat în fin pe-o rînă,
Cum, răzlețită, cite una scapă
În hăuri de prăpăstii și de apă.*

*Și să rămîn sub clătînarea calmă
Pînă ce-n zori pornesc cu toate, valmă,
Pe Calea laptelui, în lung șirag,
Și-n staulul lui Dumnezeu se trag...*

I. Filipoiu

1 spurc — duh necurat
2 zoaă — margine, mejdină
3 torină — pășune de munte, imaș